

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/56974,Waldemar-Grabowski-Straty-osobowe-II-Rzeczypospolitej-w-latach-II-wojny-swiatowe.html>
2022-12-10, 00:28

Waldemar Grabowski: Straty osobowe II Rzeczypospolitej w latach II wojny światowej. Czy można ustalić dokładną liczbę?

Zagadnienie strat osobowych (bezwzględnych) II Rzeczypospolitej było przedmiotem dociekań różnych instytucji już w czasie II wojny światowej. Informacje na ten temat podało Ministerstwo Prac Kongresowych Rządu RP w Londynie we wrześniu 1944 r. Stwierdzono wówczas, że II RP straciła 4 114 000 swoich obywateli, w tym 2 481 000 Żydów.

Od września 1944 r. do końca wojny, przynajmniej w Europie – maj 1945 r. – było jeszcze kilka miesięcy. Po zakończeniu wojny to władze „ludowej” Polski miały zdecydowanie większe możliwości badania tego zagadnienia, niż prawowity rząd RP znajdujący się w Londynie. Próby oszacowania strat osobowych były podejmowane kilkakrotnie, zarówno przez instytucje państwowe, jak i historyków. Instytucje państwowe to Biuro Odszkodowań Wojennych funkcjonujące przy Prezydium Rady Ministrów oraz Ministerstwo Finansów.

Egzekucja
a
dwudziestu
tu
Polaków
w Lesznie
pod
murami
więzienia
przy ul.
Kościuszk
i, 20
październ
ika 1939
r. Fot.
AIPN

Za najbardziej prawdopodobną liczbę strat osobowych II Rzeczypospolitej należy, w chwili obecnej, przyjąć liczbę ok. 5 900 000. Choć musimy cały czas mieć na uwadze, że są to wszystko dane szacunkowe. Poważnym utrudnieniem w procesie dochodzenia do ustalenia faktycznej wielkości strat osobowych są kategorie strat, jakie zostały wprowadzone przez autorów dotychczasowych szacunków. Każdy z nich stosował trochę inne kryteria. W związku z tym przeprowadzenie obecnie nawet bardzo dokładnych badań jednej grupy ofiar – nie wpływa w sposób zasadniczy na zmianę szacunków całości strat.

W okresie Polski „ludowej” praktycznie nie uwzględniano w wyliczeniach strat państwa polskiego poniesionych pod okupacją sowiecką, szerzej na wschodzie. W małym stopniu uwzględniano także straty wśród obywateli II Rzeczypospolitej innych narodowości niż polska i żydowska. Dopiero po 1989 r. dokonano takich szacunków.

W sprawie strat bezwzględnych na wschodzie wśród Polaków dość powszechnie przyjmuje się liczbę ok. 500 000. Natomiast straty wśród mniejszości narodowych (poza Żydami) w całej II RP

określa się na ok. 1 mln osób. Straty polskich Żydów powszechnie określono jako ok. 3 mln (ok. 2 900 000).

Fragment artykułu opublikowanego w „Biuletynie IPN” nr 9/2018.

► [Czytaj całość \(PDF\)](#)

Waldemar Grabowski (ur. 1957) – historyk, dr hab., pracownik Biura Badań Historycznych IPN. Autor książek: *Delegatura Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Kraj 1940–1945* (1995); *Polska tajna administracja cywilna 1940–1945* (2003); *Państwo polskie wychodzi z podziemi. Cywilne struktury Polskiego Państwa Podziemnego w Powstaniu Warszawskim* (2007); *Szefostwo Biur Wojskowych Komendy Głównej Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej* (2011); *Kryptonim Moc. Sekcja Spraw Zagranicznych Delegatury Rządu RP na Kraj* (2015) i in.